

A Phenomenological Narrative of Body perception: A study of female students at Razi University of Kermanshah

Homayoun Moradkhani ¹ | Hana Weisi ²

1. Assistant Professor, Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, Razi University, Kermanshah, Iran Corresponding Author, E-mail: hmoradkhani@razi.ac.ir
2. Master of Sociology, Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, Razi University, Kermanshah, Iran. E-mail: waisi1376@gmail.com

Article Info	Extended Abstract
<p>Article type: Research Article</p> <p>Article history: Received: 07 November 2025 Received in revised form: 06 December 2025 Accepted: 08 December 2025 Published online: 15 June 2026</p> <p>Keywords: <i>Attitude towards the body, phenomenology, social space, ideal body, girls at Razi University.</i></p>	<p>Objective: In today's society, physical appearance has become increasingly important, and women and girls strive for an attractive look. Attitudes toward the body have changed compared to the past. Women no longer see the body as a natural entity but rather as a cultural and social product. In this context, the body has gained significant social importance as an aesthetic object, because it can be manipulated, like something painted or engraved. Even women of the same sex experience their bodies differently across various classes and races, living their personal and social lives in diverse ways. Nevertheless, their lives contain common elements and experiences, such as having a subordinate position relative to men, feeling excluded from the male-dominated world, fear of men's world, inability to express themselves freely, fear of harassment and violence, being subject to the male gaze, and similar experiences. Considering these issues, this study seeks to understand how women perceive their bodies and what factors or categories shape women's perception of the body based on their lived experiences. Therefore, this study was conducted with the aim of examining attitudes toward the body among female students at Razi University in Kermanshah using a phenomenological approach.</p> <p>Method: The present study is qualitative and phenomenological. When the goal of a qualitative study is to examine individuals' lived experiences regarding a phenomenon, the phenomenological method is used. This approach was chosen in the current study because the aim was to explore the lived experiences and gain a deep understanding of female students' attitudes toward their bodies. The qualitative analysis process in phenomenology was conducted using coding as follows: interviews were carried out with participants selected through purposive sampling. The recorded data from participants were repeatedly listened to, and their statements were transcribed word by word. To understand participants' feelings and experiences, the transcripts were read multiple times. After reviewing all participant descriptions, meaningful information and data related to the phenomenon were highlighted, important sentences were identified, and coding was performed. In this study, inclusion criteria required participants to be female students who were capable and willing to share their lived experiences regarding attitudes toward the body and who were willing to participate in in-depth interviews. Those unwilling to cooperate or who withdrew from the interview were excluded. Sampling was purposive and theoretical, and interviews continued until theoretical saturation was reached to identify all dimensions of</p>

the phenomenon. Ultimately, 16 participants were included. Prior coordination was made with each participant, and 90-minute interviews were conducted. Participants were assured that their information would remain confidential. Demographic data such as age, education, and field of study were collected. Initial coding involved line-by-line reading of the interview transcripts, extracting key concepts and main statements, and forming initial categories and classes. Secondary coding involved organizing information, identifying subcategories, and forming final categories. For data analysis, recorded interviews were transcribed, followed by open coding to extract primary concepts. These concepts were then grouped into categories, which were ultimately interpreted and analyzed.

Findings: The findings indicate that attitudes toward the body are influenced by a combination of social, cultural, economic, and individual factors, each interacting to give specific meaning and importance to women's bodies and appearance. One of the categories identified in this study was social media, with participants describing diverse experiences of interacting with these platforms and their influence on attitudes toward their bodies. Another category was social pressure, which participants experienced and reported as affecting their clothing choices and appearance. These experiences show that individuals face social pressures differently, and these pressures influence their body-related attitudes and behaviors. Some participants emphasized that the need to align with societal expectations changed their behaviors and attitudes, while others were less affected. Another identified category was the ideal body image, which participants experienced and described from different perspectives. Some associated the ideal body with physical health. These findings indicate that the perception of the ideal body is multidimensional and personal; each participant considers different aspects depending on her lived experiences and personal attitudes, including physical and mental health, exercise, nutrition, makeup, skincare, and appearance traits such as hair color and skin condition. Economic factors were another category influencing body attitudes and the importance given to appearance. Participants reported that financial limitations prevent them from achieving their desired ideals, with some of these ideals being purely conceptual. These findings show that while girls have body ideals, family financial constraints and lack of independent income limit their ability to care for their bodies as they wish. The university environment and dormitory life were also identified as categories closely linked to family traditions and values, which can gradually affect girls' attitudes and clothing choices. Opposite-sex attitudes and social acceptance were additional categories impacting girls' views of their bodies. Subcategories included the attractiveness of women wearing makeup to men, men's opinions on women's clothing and appearance, influence from the opposite sex, and increased chances of marriage. Finally, attitudes toward cosmetic surgery and clothing included both positive and negative perspectives. Positive views encompassed undergoing surgery to correct physical problems, enhance self-confidence, and address individual imperfections.

Conclusion: Overall, the lived experiences of the participants indicate that attitudes toward the body result from a complex interaction between individual self-awareness, society, culture, media, and economic resources. These attitudes are constantly evolving and adapting to different social and cultural environments. Therefore, examining body attitudes—especially among the younger generation—requires a multidimensional perspective and a deep understanding of individuals’ lived experiences. Any policy-making, education, or intervention in this area must be grounded in an awareness of the relevant social, cultural, and economic realities.

Cite this article: Moradkhani, H., and Weisi, H. (2026). A Phenomenological Narrative of Body perception: A study of female students at Razi University of Kermanshah. *Biopolitics and Development*, 2 (1), 64-79. DOI: [10.22034/jbpd.2025.144890.1027](https://doi.org/10.22034/jbpd.2025.144890.1027)

DOI: [10.22034/jbpd.2025.144890.1027](https://doi.org/10.22034/jbpd.2025.144890.1027)

© The Author(s).

Publisher: University of Kurdistan Pres

روایتی پدیدارشناسانه از نگرش به بدن: مطالعه دختران دانشگاه رازی کرمانشاه

همایون مرادخانی^۱ هانا ویسی^۲

۱. استادیار، گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران. نویسنده مسئول. رایانامه: hmoradkhani@razi.ac.ir

۲. کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی، گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران. رایانامه: waisi1376@gmail.com

اطلاعات مقاله	چکیده مبسوط
نوع مقاله:	هدف: در جامعه امروزی، ظاهر زیبا اهمیت بیشتری پیدا کرده است و زنان و دختران دنبال ظاهری جذاب هستند. امروزه نگرش‌ها نسبت به گذشته تغییر کرده است. زنان دیگر به بدن به‌عنوان یک امر طبیعی نگاه نمی‌کنند، بلکه آن را به‌عنوان یک محصول فرهنگی و اجتماعی می‌بینند. در چنین حالتی، بدن همانند ابژه‌ی زیبایی‌شناختی اهمیتی اجتماعی قابل توجه یافته است، چون می‌تواند همانند چیزی رنگ‌آمیزی شده یا حکاکی شده، دچار دست‌کاری شود. حتی زنان با وجود جنس واحد، در طبقات و نژادهای مختلف، تجربه‌های متفاوتی نسبت به بدن زنانه دارند و زندگی شخصی و اجتماعی خود را به اشکال مختلفی تجربه می‌کنند. با این همه، زندگی آن‌ها حاوی مؤلفه‌ها و تجربیات مشترکی است؛ تجربیاتی چون داشتن موقعیت فرودست در برابر مردان، احساس عدم تعلق به دنیای مردانه، هراس از دنیای مردان، عدم امکان خودبیانگری، ترس از تعرض و خشونت، در معرض نگاه خیره مردان بودن و از این قبیل. با توجه به مباحث مطرح شده، این پژوهش در پی این مسئله است که ادراک زنان از بدن خویش چگونه است و چه زمینه یا مقوله‌هایی نوع ادراک زنان از بدن را که در بستر تجربیات زیسته‌اند شکل می‌دهد؟ بنابراین این مطالعه با هدف بررسی نگرش به بدن در میان دختران دانشگاه رازی کرمانشاه و با رویکرد پدیدارشناسی انجام شد.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۸/۱۶	
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۹/۱۵	
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۹/۱۷	
تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۳/۲۵	
کلیدواژه‌ها:	
نگرش به بدن، پدیدارشناسی، فضای اجتماعی، بدن آرمانی، دختران دانشگاه رازی.	
	روش: روش پژوهش حاضر کیفی و پدیدارشناسانه است. زمانی که هدف از روش تحقیق کیفی بررسی تجربه زیسته افراد در مورد پدیده‌ای باشد، از روش پدیدارشناسی استفاده می‌شود. روش پدیدارشناسی در پژوهش حاضر انتخاب شده است زیرا هدف مطالعه، بررسی تجربه زیسته و درک عمیق نگرش دختران دانشجو نسبت به بدن خود است. فرآیند تحلیل کیفی در پدیدارشناسی به شرح ذیل و با استفاده از روش کدگذاری انجام شد: انجام مصاحبه با افراد مورد مطالعه که به‌وسیله روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. در این مطالعه، ابتدا داده‌های ضبط شده شرکت‌کنندگان مکرراً شنیده شد و اظهارات آن‌ها کلمه به کلمه روی کاغذ ثبت شد. برای درک احساسات و تجارب شرکت‌کنندگان، مطالب چند بار مطالعه شد و پس از مرور تمام توصیف‌های شرکت‌کنندگان، زیر اطلاعات با معنا و داده‌های مرتبط با پدیده مورد بحث خط کشیده شد و جملات مهم مشخص گردید و سپس کدگذاری‌ها انجام شد. در پژوهش حاضر، معیار ورود به پژوهش شامل دانشجوی دختر بودن، داشتن توانایی و آمادگی برای بازگو کردن تجربه زیسته درباره نگرش به بدن و تمایل به مشارکت در مصاحبه عمیق بود و افرادی که همکاری لازم نداشتند یا از ادامه مصاحبه انصراف دادند از مطالعه خارج شدند. نمونه‌گیری به‌صورت هدفمند و نظری انجام شد و مصاحبه‌ها تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت تا تمام ابعاد پدیده شناسایی شود. نهایتاً تعداد ۱۶ نفر مورد مطالعه قرار گرفتند. برای این کار، از قبل با افراد هماهنگی‌های لازم انجام شد.

و با هر فرد مصاحبه‌ای ۹۰ دقیقه‌ای صورت گرفت. به افراد مورد مصاحبه اطمینان داده شد که اطلاعات آن‌ها محرمانه می‌ماند. اطلاعات جمعیت‌شناختی همانند سن، تحصیلات و رشته تحصیلی پرسیده شدند. کدگذاری اولیه شامل خواندن خط به خط متن مصاحبه‌ها، استخراج مفاهیم و جملات اصلی و شکل دادن مقولات و طبقات اولیه انجام شد و سپس کدگذاری ثانویه شامل طبقه‌بندی اطلاعات، مشخص کردن زیرطبقه‌ها و تشکیل طبقات نهایی صورت گرفت. برای تحلیل اطلاعات، مصاحبه‌های ضبط شده تایپ شدند و سپس کدگذاری آزاد انجام شد و از طریق کدگذاری باز، مفاهیم اولیه استخراج گردید، سپس مقوله‌ها به دست آمدند و نهایتاً تفسیر و تحلیل شدند.

یافته‌ها: یافته‌ها بیانگر آن است که نگرش به بدن تحت تأثیر مجموعه‌ای از عوامل اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و فردی قرار دارد و هر یک از این عوامل در تعامل با یکدیگر، معنا و اهمیت خاصی به بدن و ظاهر زنان می‌بخشند. یکی از مقوله‌های شناسایی شده در این مطالعه، فضای مجازی بود و شرکت‌کنندگان تجربه‌های متنوعی از تعامل با این فضا و تأثیر آن بر نگرش خود نسبت به بدن بیان کردند. یکی دیگر از مقوله‌های شناسایی شده در این مطالعه، فشار اجتماعی بود که شرکت‌کنندگان تجربه کردند و آن را در نگرش و رفتار خود نسبت به پوشش و ظاهر گزارش دادند. این تجربه‌ها نشان می‌دهند که هر فرد با فشارهای اجتماعی مواجه متفاوتی دارد و این فشارها بر انتخاب پوشش و نگرش او نسبت به بدن تأثیر می‌گذارد. برخی شرکت‌کنندگان تأکید کردند که نیاز به هماهنگی با انتظارات جامعه باعث تغییر رفتار و نگرش آن‌ها شده است، در حالی که تجربه برخی دیگر کمتر تحت تأثیر فشارها قرار گرفته است. یکی از مقوله‌های شناسایی شده، تصور از بدن آرمانی بود که شرکت‌کنندگان آن را از جنبه‌های مختلفی تجربه و توصیف کردند. برخی افراد بدن آرمانی را با سلامت جسمانی مرتبط می‌دانستند. این یافته‌ها نشان می‌دهند که تصور از بدن آرمانی چندبعدی و فردی است و هر شرکت‌کننده بسته به تجربه زیسته و نگرش شخصی، جنبه‌های متفاوتی را در نظر می‌گیرد؛ از سلامت جسم و روان، ورزش، تغذیه، آرایش و مراقبت پوستی تا ویژگی‌های ظاهری مانند رنگ مو و وضعیت پوست. یکی دیگر از مقوله‌های شناسایی شده، تأثیر هزینه‌های اقتصادی بر نگرش و اهمیت دادن به بدن بود. شرکت‌کنندگان بیان کردند که محدودیت‌های مالی مانع دستیابی به ایده‌آل‌های مدنظر آن‌ها می‌شود و برخی از این ایده‌آل‌ها تنها جنبه ذهنی دارند. این یافته‌ها نشان می‌دهند که دختران ایده‌آلهایی برای بدن خود دارند، اما محدودیت‌های مالی خانواده و نبود درآمد مستقل مانع رسیدگی به بدن به شکل دلخواه می‌شود. فضای دانشگاه و محیط خوابگاه از جمله مقوله‌های شناسایی شده بودند که با سنت‌ها و ارزش‌های خانوادگی در ارتباط نزدیک قرار داشتند و می‌توانند به مرور زمان اثرات قابل توجهی بر نگرش و پوشش دختران داشته باشند. نگرش جنس مخالف و مقبولیت اجتماعی از جمله مقوله‌هایی هستند که بر نگرش دختران به بدن اثرگذارند. زیرمؤلفه‌های این مقوله شامل جذابیت زنان آرایش کرده برای مردان، نظردهی مردان بر پوشش و ظاهر، تأثیرپذیری از جنس مخالف و افزایش شانس ازدواج است. نگرش دختران نسبت به عمل جراحی و پوشش شامل دیدگاه‌های مثبت و منفی است. دیدگاه‌های مثبت شامل انجام عمل جراحی برای رفع مشکلات جسمی، افزایش اعتمادبه‌نفس و اصلاح نقص‌های فردی است.

نتیجه: به‌طور کلی، تجربه زیسته دختران نشان می‌دهد که نگرش به بدن حاصل تعامل پیچیده میان خودآگاهی فردی، جامعه، فرهنگ، رسانه‌ها و منابع اقتصادی است و این نگرش در حال تغییر و تطابق

با محیط‌های مختلف اجتماعی و فرهنگی است. بنابراین، بررسی نگرش به بدن به‌ویژه در نسل جوان، نیازمند نگاه چندبعدی و فهم عمیق تجربه زیسته افراد است و هرگونه سیاست‌گذاری، آموزش یا مداخله در این حوزه باید با درک واقعیت‌های اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی همراه باشد.

استناد: مرادخانی، همایون و ویسی، هانا. (۱۴۰۵). روایتی پدیدارشناسانه از نگرش به بدن: مطالعه دختران دانشگاه رازی کرمانشاه. زیست‌سیاست و توسعه، ۲ (۱)، ۶۴-۷۹.

DOI: [10.22034/jbpd.2025.144890.1027](https://doi.org/10.22034/jbpd.2025.144890.1027)

DOI: [10.22034/jbpd.2025.144890.1027](https://doi.org/10.22034/jbpd.2025.144890.1027)

© نویسندگان.

ناشر: انتشارات دانشگاه کردستان.

۱. مقدمه

امروزه بدن در کانون مطالعات بسیاری از علوم و به‌طور اخص در متون جامعه‌شناسی معاصر، وجوه اجتماعی، فرهنگی و سیاسی آن بیشتر مورد توجه قرار گرفته است. تبدیل بدن به مهم‌ترین پایگاه و جایگاه کسب هویت و تلاش برای کسب هویت مستقل بدنی با شیوه‌های مختلفی از روش‌های لاغری گرفته تا انواع و اقسام جراحی‌های زیبایی و مصنوعات آرایشی با خطرات و چالش‌هایی همراه شده است؛ چالش‌هایی که خود باعث بازتولید مجدد الگوهای جامعه مصرفی و پیامدهای ناشی از آن می‌شود. بدیهی است که در هر جامعه‌ای بدن انسان، واقعیتی جسمانی و اجتماعی دارد.

درواقع انسان‌ها در حالت نمادین دو بدن دارند: بدن جسمانی و بدن اجتماعی که این دو بدن از هنگام تولد شکل می‌گیرند. بر این اساس، بدن اجتماعی افراد در طول زندگی رشد می‌یابد و بیشترین قسمت و اساسی‌ترین تصور از بدن است، چون در ارتباط با هر فردی، یک چارچوب برای ادراک و تفسیر تجارب بدنی و روانی ایجاد می‌گردد. همچنین، بدن اجتماعی ابزاری است که از طریق آن، کارکرد بدن فرد، تحت تأثیر جامعه قرار می‌گیرد و کنترل می‌شود. بر این اساس، بدن اجتماعی همه جنبه‌های بدن فرد مانند شکل، اندازه پوشش، تغذیه، حرکات، رفتار، بیماری، سلامتی و فعالیت‌های ورزشی و ... را کنترل می‌کند. (Stevens et al. 1994; 1322).

در جامعه امروزی، ظاهر زیبا اهمیت بیشتری پیدا کرده است و زنان و دختران دنبال ظاهری جذاب هستند. زنان دیگر به بدن به‌عنوان یک امر طبیعی نگاه نمی‌کنند، بلکه آن را به‌عنوان یک محصول فرهنگی و اجتماعی می‌بینند. در چنین حالتی، بدن همانند ابژه‌ی زیبایی‌شناختی اهمیتی اجتماعی قابل توجه یافته است، چون می‌تواند همانند چیزی رنگ‌آمیزی شده یا حکاکی شده، دچار دست‌کاری شود (Saeed et al, 2022).

بیشتر افراد در رابطه با ظاهر خود حساسیت تازه‌ای پیدا کرده‌اند و نگرانی در رابطه با ظاهر، به امری کاملاً بهنجار و پذیرفته‌شده بدل شده است (Razaghi & Tavassoli, 2023). چنین به نظر می‌رسد که در این بستر و زمینه، افراد جذاب از امتیازات قابل توجهی در جامعه بهره‌مند هستند و شانس بیشتری برای به دست آوردن شغل و حقوق مکفی دارند. در جوامع معاصر پیام‌های زیادی با این مضمون که لاغر بودن به معنای زیبایی و موفق بودن در زندگی است، تبلیغ می‌شود و این‌گونه القا می‌شود که اضافه وزن به معنی زشتی، بیماری، تنبلی و ضعف فردی است. زنان جامعه ما نیز از این تحولات برکنار نبوده‌اند و نگرش‌های مختلفی نسبت به گذشته پیدا کرده‌اند (Ghasemi & Abbaszadeh, 2020). این نگرش‌ها از وجوه مختلف قابل بحث است.

برای مثال، زنان در نگرش نسبت به خود و همچنین نگرش نسبت به جنس مخالف تفاوت‌ها و البته شباهت‌های شخصیتی قابل توجهی یافته‌اند. به بیان دیگر، با وجود تفاوت‌های اساسی و غیرقابل تقلید در هر دو جنس و وابسته به جنس بودن این صفات، از لحاظ فرهنگی با متغیرهای دیگری مانند نژاد، طبقه و قومیت تفاوت‌هایی وجود دارد (Rashvand Sorkhkoule & Mirhosseini, 2022). حتی زنان با وجود جنس واحد، در طبقات و نژادهای مختلف، تجربه‌های متفاوتی نسبت به بدن زنانه دارند و زندگی شخصی و اجتماعی خود را به اشکال مختلفی تجربه می‌کنند. با این همه، زندگی آن‌ها حاوی مؤلفه‌ها و تجربیات مشترکی است؛ تجربیاتی چون داشتن موقعیت فرودست در برابر مردان، احساس عدم تعلق به دنیای مردانه، هراس از دنیای آنان، عدم امکان خودبیانگری، ترس از تعرض و خشونت،

در معرض نگاه خیره مردان بودن و از این قبیل (Madani Ghahfarrokhi & Safari, 2020). با توجه به مباحث مطرح شده، این پژوهش در پی این مسئله است که ادراک زنان از بدن خویش چگونه است و چه زمینه یا مقوله‌هایی نوع ادراک زنان از بدن را که در بستر تجربیات زیسته‌اند شکل می‌دهد؟ بنابراین این مطالعه با هدف بررسی نگرش به بدن در میان دختران دانشگاه رازی کرمانشاه و با رویکرد پدیدارشناسی انجام شد.

۲. مبانی نظری

نظریات مطرح شده در مطالعه حاضر صرفاً جهت شفاف‌سازی موضوع و مسئله تحقیق آورده شده است و چون این پژوهش با روش پدیدارشناسی است، چارچوب نظری ارائه نشده است. به دیگر سخن، با بررسی و توصیف پدیده‌ها بدون پیش‌داوری و نظر قبلی به آن‌ها پرداخته می‌شود و پژوهشگر فقط متعهد به جنبه‌های عملی کار است.

میشل فوکو^۱ از جمله نظریه‌پردازان اجتماعی فرانسه است که به تاریخ حرفه پزشکی و بررسی بدن انسان به‌عنوان موضوعی که تحت کنترل و مداخله پزشکی قرار می‌گیرد، علاقه‌مند بود. تحلیل‌های او نشان می‌دهد که نظارت دولت، کلیسا و پزشکی، به ویژه در فعالیت‌های بدنی و امور جنسی انسان، زمینه جدیدی را در عرصه جامعه‌شناسی بدن ایجاد کرده است. تحلیل‌های این محقق در رابطه با نظارتی که توسط دولت، کلیسا و پزشکی مخصوصاً در رابطه با فعالیت‌های بدنی یا همان امور جنسی انسان، باعث ایجاد زمینه‌ی جدیدی در عرصه جامعه‌شناسی با نام جامعه‌شناسی بدن شد. وی اعتقاد داشت که متن رسانه‌های جمعی در قرن حاضر از الگوی تکراری نمایش شکل بدن پشتیبانی می‌کنند. تقویت پیام‌های بدنی با انتشار داستان‌ها درباره ستارگان فیلم، تلویزیون، اخبار در روزنامه‌های صبح و شبکه جهانی وب، رادیو و مطالب چاپ شده درباره مشاهیر صورت پذیرفته است (Adibi Sedeh, 2011: 63). باید اشاره کرد که الگوهای مختلف در جامعه‌ی کنونی و مخصوصاً در فضای مجازی می‌توانند روی نگرش زنان و بهتر دیده شدن و دیده شدن برای رسیدن به یک موقعیت بهتر اثرگذار باشد.

فدرستون^۲ اعتقاد داشت که در داخل فرهنگ مصرفی، تبلیغات، فشارهای عمومی و تلویزیون تعداد زیادی از تصویرهای بدنی سبک‌بال را ایجاد می‌کنند. رسانه‌های عمومی، پیوسته به مزایای آرایش بدن تأکید دارند. در رسانه‌ها برای ارائه تصاویر از بدن‌های زیبا از افراد ستاره و مشهور کمک می‌گیرند. از نظر این محقق، عامل اصلی برای تنظیم و مدیریت کردن بدن در فرهنگ مصرفی، رسانه‌ها و فناوری هستند (Featherstone, 2010: 93). این نظریه نیز تا حدود زیادی همراستا با نظریه فوکو است و بر این معتقد است که فضای اطراف و جامعه روی دیدگاه‌ها به بدن می‌تواند مؤثر باشد.

اهمیت همچنین در نظریه‌پردازی‌های جامعه‌شناختی نیز مورد توجه قرار گرفته است. جایگاه والای بدن در گفتمان پیشرفته تا حدی پیشرفت کرده است که ترنر (۱۹۹۲) از آن به‌عنوان چرخش به سمت جامعه جسمانی اشاره می‌کند (Ghaderzadeh et al, 2012). «برایان ترنر»^۳ اعتقاد داشت که بدن در نظام‌های اجتماعی مدرن زمینه‌ساز فعالیت فرهنگی و سیاسی است. صنعت زیبایی، ضمن ارائه دانش و مهارت‌های ویژه به کارفرمایان و افراد، بر اهمیت روزافزون

¹ Michel Foucault

² Federston

³ Brian Turner

اشکال هویت بدنی که از نظر اجتماعی پذیرفته شده‌اند، تأکید می‌کند (Ghaderzadeh et al, 2012: 5). در مجموع، نظریه‌های مورد بررسی نشان می‌دهند که نگرش به بدن تحت تأثیر عوامل اجتماعی، فرهنگی، رسانه‌ای و اقتصادی قرار دارد و تغییر این نگرش در جامعه زنان، ترکیبی از این عوامل است. این دیدگاه‌ها به پژوهش حاضر کمک می‌کنند تا تجربه زیسته دختران دانشجو نسبت به بدن و مدیریت بدن خود را در بستر اجتماعی و فرهنگی تحلیل کند.

۳. پیشینه پژوهش

در سال‌های اخیر، مفهوم تصویر بدن و عوامل مؤثر بر آن به ویژه در میان زنان، به یکی از موضوعات مهم در حوزه مطالعات روان‌شناختی و اجتماعی تبدیل شده است. پژوهشگران در داخل و خارج از کشور تلاش کرده‌اند تا ابعاد مختلف این پدیده از جمله نقش رسانه‌ها، هنجارهای فرهنگی، نگرش‌های فردی و اجتماعی و متغیرهای مرتبط با سبک زندگی را در شکل‌گیری نگرش نسبت به بدن بررسی کنند. بررسی پیشینه‌های انجام شده در این زمینه می‌تواند به درک بهتر تجربه زیسته زنان و عوامل زمینه‌ساز نگرش آنان نسبت به بدن کمک کند.

گیلن و مارکی (۲۰۲۱) در مطالعه‌ای به بررسی تصویر بدن، رفتار مربوط به مدیریت وزن و علاقه زنان به جراحی زیبایی پرداختند. در این مطالعه ۱۷۰ زن ۲۰ تا ۲۷ ساله مورد مطالعه قرار گرفتند. نتایج این مطالعه نشان داد که زنانی با توده بدنی بالاتر نظارت بیشتری بر بدن خود داشتند و کسانی که در رفتارهای ناسالم مدیریت وزن شرکت می‌کردند، علاقه بیشتری به جراحی زیبایی نشان دادند (Gillen and Markey, 2022).

لین و راوال (۲۰۲۰) در پژوهشی به بررسی درک تصویر بدن و رفتارهای مدیریت ظاهر در زنان بالغ در کره جنوبی به شکل مطالعه مروری پرداختند. نتایج این مطالعه نشان داد که عوامل اجتماعی و فرهنگی، از جمله رسانه‌ها، عوامل گروه اجتماعی (مانند احترام به دیگران)، مزایای اجتماعی در حرفه و ازدواج، و پذیرش عمومی جراحی پلاستیک، در اهمیت دستیابی به استانداردهای زیبایی ایده‌آل در زنان بالغ کره جنوبی نقش دارند (Lin and Raval, 2020).

شرکا و همکاران (۲۰۱۹) در مطالعه‌ای به بررسی تصویر بدنی و برخی عوامل مؤثر در جمعیت ایران پرداختند. این مطالعه به صورت مروری و با استفاده از مطالعات گذشته انجام شد. بررسی مطالعات مربوط به نارضایتی از بدن در ایران، شیوع بالای این مشکل را نشان داد. به نظر می‌رسد نیاز به برنامه‌های مداخله‌ای برای جلوگیری از عواقب منفی نارضایتی از بدن به ویژه در نوجوانان و جوانان وجود دارد (Shoraka et al., 2019).

خبازنابت و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی به بررسی رابطه بین گرایش به جراحی زیبایی با نگرش به مد و تصویر بدنی منفی زنان متقاضی جراحی زیبایی با تکیه بر نوع جراحی پرداختند. در این تحقیق، ۴۰۰ نفر با کمک پرسشنامه‌های استاندارد مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج این مطالعه حاکی از آن بود که متغیرهای نگرش به مد و تصویر بدنی منفی، با میانجیگری تنظیم شناختی هیجان، پیش‌بینی‌کننده گرایش به جراحی زیبایی در زنان بودند.

امیرپورسعید (Amirpouresaeid et al, 2021) در پژوهشی به بررسی «سبک زندگی و مدیریت بدن: مطالعه‌ای جامعه‌شناختی در زنان شهر رفسنجان» پرداخت. در این مطالعه، ۳۸۳ نفر از طریق پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج نشان داد که بین شاخص‌های سبک زندگی (مصرف فرهنگی، الگوهای خرید و اوقات فراغت) و مدیریت بدن رابطه معناداری وجود دارد.

مفاخری و همکاران (Mofakheri et al, 2021) در پژوهشی به بررسی مدل ساختاری رابطه بین نگرانی از تصویر بدن و باورهای وسواسی با مدیریت بدن در افراد متقاضی جراحی زیبایی پرداختند. در این مطالعه از پرسشنامه‌های استاندارد استفاده شد. نتایج نشان داد که برای بهبود مدیریت بدن متقاضیان جراحی زیبایی، باید به مؤلفه‌های نگرانی از تصویر بدن و باورهای وسواسی آنها توجه بیشتری شود.

مرور پیشینه‌های داخلی و خارجی نشان می‌دهد که تصویر بدن پدیده‌ای چندبعدی و متأثر از عوامل اجتماعی، فرهنگی، روان‌شناختی و فردی است. در پژوهش‌های داخلی بیشتر بر نقش سبک زندگی، نگرش به مد، تنظیم هیجان و گرایش به جراحی زیبایی تأکید شده است، در حالی که مطالعات خارجی بیشتر بر تأثیر رسانه‌ها، فشارهای اجتماعی و هنجارهای فرهنگی در شکل‌گیری ادراک از بدن تمرکز دارند. به‌طور کلی، می‌توان گفت که هرچند در همه مطالعات بر اهمیت عوامل اجتماعی و فرهنگی تأکید شده است، تفاوت‌های فرهنگی و بافت اجتماعی هر جامعه در تبیین نگرش به بدن نقش اساسی دارد و همین امر ضرورت انجام پژوهش‌های بومی در این زمینه را دوچندان می‌کند.

۴. روش‌شناسی

روش پژوهش حاضر کیفی و پدیدارشناسانه است. زمانی که هدف از روش تحقیق کیفی بررسی تجربه زیسته افراد در مورد پدیده‌ای باشد، از روش پدیدارشناسی استفاده می‌شود. پدیدارشناسی روشی است که سعی در درک یک پدیده ویژه توسط شرح دادن تجربه، شرایط آن تجربه و افرادی که در آن شرایط زندگی می‌کنند، دارد. روش پدیدارشناسی در پژوهش حاضر انتخاب شده است زیرا هدف مطالعه، بررسی تجربه زیسته و درک عمیق نگرش دختران دانشجوی نسبت به بدن خود است. این رویکرد به پژوهشگر امکان می‌دهد بدون پیشداوری و با تمرکز بر تجربه‌های واقعی شرکت‌کنندگان، معنای پدیده‌ها را از دیدگاه خود آنها شناسایی کند. پدیدارشناسی بهترین گزینه برای این مطالعه است زیرا نگرش به بدن امری ذهنی، چندبعدی و شخصی است و تنها از طریق مصاحبه‌های عمیق و تحلیل کیفی می‌توان دریافت‌های واقعی و تجربه زیسته افراد را استخراج کرد. این روش امکان می‌دهد تا ابعاد فردی، اجتماعی و فرهنگی نگرش به بدن با دقت و ظرافت بیشتری بررسی شود و از فرضیه‌سازی پیشین یا محدودیت‌های نظری پرهیز شود.

فرآیند تحلیل کیفی در پدیدارشناسی به شرح ذیل و با استفاده از روش کدگذاری انجام شد: انجام مصاحبه با افراد مورد مطالعه که به‌وسیله روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. در این مطالعه، ابتدا داده‌های ضبط شده شرکت‌کنندگان مکرراً شنیده شد و اظهارات آنها کلمه به کلمه روی کاغذ ثبت شد. برای درک احساسات و تجارب شرکت‌کنندگان، مطالب چند بار مطالعه شد و پس از مرور تمام توصیف‌های شرکت‌کنندگان، زیر اطلاعات با معنا و داده‌های مرتبط با پدیده مورد بحث خط کشیده شد و جملات مهم مشخص گردید و سپس کدگذاری‌ها انجام شد. تحلیل داده‌ها بر اساس مراحل متوالی شامل خوانش مکرر متن مصاحبه‌ها، شناسایی عبارات معنادار، تبدیل آنها به واحدهای معنایی، گروه‌بندی واحدها در قالب تم‌ها و زیرتم‌ها و در نهایت بازسازی ساختار کلی تجربه انجام گرفت تا تصویر منسجمی از ماهیت پدیده به دست آید.

در این پژوهش، معیار ورود به پژوهش شامل دانشجوی دختر بودن، داشتن توانایی و آمادگی برای بازگو کردن تجربه زیسته درباره نگرش به بدن و تمایل به مشارکت در مصاحبه عمیق بود و افرادی که همکاری لازم نداشتند یا

از ادامه مصاحبه انصراف دادند از مطالعه خارج شدند. نمونه‌گیری به صورت هدفمند و نظری انجام شد و مصاحبه‌ها تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت تا تمام ابعاد پدیده شناسایی شود. نهایتاً تعداد ۱۶ نفر مورد مطالعه قرار گرفتند (جدول ۱). برای کنترل سوگیری پژوهشگر، تمامی مصاحبه‌ها چندین بار شنیده و تایپ شد و کدگذاری به صورت خط به خط و با دقت انجام گرفت. همچنین پژوهشگر با بازنگری مستمر داده‌ها، مقوله‌بندی و تحلیل‌ها، از اعمال پیش‌داوری شخصی پرهیز کرد و تلاش شد معنا و تجربه واقعی شرکت‌کنندگان به درستی استخراج و گزارش شود. برای افزایش اعتبار و اعتمادپذیری داده‌ها از بازبینی بخش‌هایی از یافته‌ها توسط شرکت‌کنندگان، کنترل و تطبیق کدها توسط یک همکار متخصص، ثبت دقیق مراحل گردآوری و تحلیل داده‌ها و ارائه توصیف غنی و دقیق از زمینه و تجربه‌ها استفاده شد تا اطمینان حاصل شود که نتایج نهایی بازتاب‌دهنده تجربه واقعی مشارکت‌کنندگان است و نه برداشت‌های پژوهشگر.

برای این کار، از قبل با افراد هماهنگی‌های لازم انجام شد و با هر فرد مصاحبه‌ای ۹۰ دقیقه‌ای صورت گرفت. به افراد مورد مصاحبه اطمینان داده شد که اطلاعات آن‌ها محرمانه می‌ماند. اطلاعات جمعیت‌شناختی همانند سن، تحصیلات و رشته تحصیلی پرسیده شدند. کدگذاری اولیه شامل خواندن خط به خط متن مصاحبه‌ها، استخراج مفاهیم و جملات اصلی و شکل دادن مقولات و طبقات اولیه انجام شد و سپس کدگذاری ثانویه شامل طبقه‌بندی اطلاعات، مشخص کردن زیرطبقه‌ها و تشکیل طبقات نهایی صورت گرفت. برای تحلیل اطلاعات، مصاحبه‌های ضبط شده تایپ شدند و سپس کدگذاری آزاد انجام شد و از طریق کدگذاری باز، مفاهیم اولیه استخراج گردید، سپس مقوله‌ها به دست آمدند و نهایتاً تفسیر و تحلیل شدند.

جدول ۱. ویژگی دانشجویان مصاحبه شده در مطالعه حاضر

ردیف	نام	سن	تحصیلات	میزان درآمد ماهیانه خانواده
۱	عزیزی	۲۳	ارشد مشاوره	۵ میلیون تومان
۲	رحمانی	۲۴	ارشد جامعه‌شناسی	۸ میلیون تومان
۳	امیری	۲۵	کارشناسی مهندسی شیمی	۱۰ میلیون تومان
۴	صبری	۲۱	کارشناسی روانشناسی	۷ میلیون تومان
۵	درویشی	۲۱	کارشناسی روانشناسی	۱۵ میلیون تومان
۶	کرمانی	۱۸	کارشناسی حقوق	۸ میلیون تومان
۷	آزادی	۳۸	دکترای علوم سیاسی	۱۰ میلیون تومان
۸	ناصری	۲۴	ارشد مشاوره	۱۰ میلیون تومان
۹	امانی	۱۹	علوم ورزشی	۷ میلیون تومان
۱۰	سعدی	۲۱	کارشناسی حسابداری	۱۰ میلیون تومان
۱۱	نرگسی	۲۲	کارشناسی حسابداری	۱۵ میلیون تومان
۱۲	رضایی	۲۱	کارشناسی حقوق	۳۵ میلیون تومان
۱۳	مددی	۲۲	کارشناسی جامعه‌شناسی	۱۵ میلیون تومان
۱۴	یاسری	۲۳	کارشناسی روانشناسی	۸ میلیون تومان
۱۵	شاهینی	۲۴	کارشناسی جغرافیا	۹ میلیون تومان

۱۶	جبارآبادی	۲۲	کارشناسی روانشناسی	۱۰ میلیون تومان
----	-----------	----	--------------------	-----------------

این درآمد مربوط به سال ۱۴۰۱ می‌باشد. تمامی اسامی برای دوری از سوگیری و افشای اطلاعات، بصورت فرضی با نام‌های دلخواه جایگزین شده‌اند.

۵. یافته‌ها

در این بخش، یافته‌های پژوهش حاضر با هدف تبیین ابعاد مختلف نگرش دختران دانشجوی دانشگاه رازی نسبت به بدن خود مورد بررسی قرار می‌گیرد. این بخش درصدد است تا با اتکا به داده‌های حاصل از مصاحبه‌ها، به تفسیر مقوله‌های استخراج شده بپردازد و نشان دهد که چگونه هر یک از این مقوله‌ها در شکل‌گیری تجربه زیسته دختران نسبت به بدنشان نقش‌آفرینی می‌کنند. یافته‌ها بیانگر آن است که نگرش به بدن تحت تأثیر مجموعه‌ای از عوامل اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و فردی قرار دارد و هر یک از این عوامل در تعامل با یکدیگر، معنا و اهمیت خاصی به بدن و ظاهر زنان می‌بخشند. در ادامه، هفت مقوله اصلی شناسایی شده در این پژوهش معرفی و مورد بحث قرار می‌گیرند (جدول ۲).

جدول ۲. کدگذاری اولیه و شکل‌گیری مقوله‌ها

مقولات اصلی	مقولات فرعی	کدهای اولیه
فضای مجازی	تأثیر فضای مجازی در آشنایی با تغذیه، ورزش، لوازم آرایشی و تبلیغ عمل زیبایی	تأثیر فضای مجازی بر دیگران، آشنایی با لوازم آرایشی، دنبال کردن صفحات ورزش و تغذیه، و ترویج تبلیغات مربوط به عمل‌های زیبایی و تزریق ژل.
	تأثیر فضای مجازی بر روی پوشش، زیبایی و آرایش	تأثیر فضای مجازی و فناوری بر آرایش و مدل‌های جدید پوشش، همراه با نقش آن در شکل‌دهی الگوهای زیبایی به‌ویژه در میان دختران مرفه.
	تأثیر فضای مجازی بر نگرش و عدم هم‌راستایی آن با فرهنگ	تأثیر منفی تبلیغات در فضای مجازی بر روی نگرش و فشار جامعه به علت هم‌راستا نبودن با فرهنگ آن
	بعد روانی فضای مجازی	تأثیر الگوهای فضای مجازی، سلبریتی‌ها و بلاگرها بر شکل‌گیری ذهنیت زیبایی، مقایسه بدنی، ایده‌آل‌سازی ظاهر، کاهش اعتماد به نفس و ایجاد سرخوردگی در دختران.
فشار اجتماعی	تأثیر تبلیغات بر نگرش و نیاز به زیبایی	تأثیر تبلیغات و سیاست‌های تبلیغی فروش بر شکل‌گیری نگرش و ذهنیت.
	تأثیر تبلیغات بر روی اعتمادبه‌نفس و جسم	تأثیر تبلیغات و نظام سرمایه‌داری بر نیاز به زیبایی، کاهش اعتمادبه‌نفس در صورت کمبود درآمد، و تشدید مشکلات جسمی.
	تأثیر جامعه بر پوشش	پوشش متناسب با پذیرش جامعه، تأثیر پوشش متفاوت بر جلب‌توجه، محدودیت پوشش برای دختران، تأثیر جایگاه سیاسی و اجتماعی بر نگرش به بدن، دنبال‌روی ایده‌آل‌های فردی و عدم تأثیرپذیری از جامعه.
	تأثیر هنجارهای جامعه بر روی ظاهر	تناسب لباس با موقعیت اجتماعی، تأثیر مخالفت جامعه بر نگرش‌های مطلوب، تطبیق یا عدم تطبیق خود با جامعه و مطلوبیت‌ها، تأثیر هنجارهای جامعه بر ظاهر، فشار بدن در هر دو جنس، اعمال فشار و عدم سواد رسانه‌ای بر جراحی، تأثیر دید جامعه به جسم بر سرخوردگی، تأثیر فشارها و هنجارهای جامعه بر نگرش به بدن.
	تأثیر پوشش بر روی آزارها در جامعه	اهمیت جامعه به جسم و نه شخصیت، آزار و اذیت زنان به دلیل پوشش راحت، عدم ارتباط پوشش با میزان آزار و اذیت، آزار و اذیت دیدن تمامی انواع پوشش.

	تصور از بدن از نظر ظاهر و سلامت	تناسب قد و وزن در بدن ایده‌آل، ایده‌آل بودن از نظر سلامت و دوری از بیماری، ایده‌آل بودن از نظر زیبایی ظاهری و تناسب اجزاء، نسبی بودن ایده‌آل بدن.
	تصور از ایده‌آل بودن	نسبی بودن زیبایی، ایده‌آل بودن از نظر سلامت، ورزشکار بودن، داشتن مو و پوست خوب، لاغری، قد بلند و موهای بور، سلامت و نداشتن نقص، نداشتن قوز، راست راه رفتن و چاق نبودن، لاغری و رو فرم بودن، سلامتی و ایمنی، طبیعی و بدون برجستگی، عدم جراحی، نسبی بودن ایده‌آل بدن.
	تصور از بدن از نظر آرایش	آرایش کم، مناسب و استاندارد، قبول بدن به شکل فعلی، اعتدال در آرایش، میانه‌روی برای آرایش.
	تصور از بدن از نظر روانی	ایده‌آل بودن از لحاظ سلامت و تعادل روح و جسم، ایده‌آلی بدن در ذهن، ایده‌آل بودن بدن از نظر روانی.
تصور از بدن آرمانی	اهمیت به‌سلامتی بدن	اهمیت به بدن برای کاهش بیماری، اهمیت دادن به بدن به دلیل مشاهده افراد چاق.
	اهمیت به تغذیه	عدم مصرف غذای پرکالری برای سلامت بدن و تأثیر غذاهای چرب بر روی آسیب پوستی
	اهمیت به ورزش	استفاده از ورزش برای کاهش وزن و تأثیر آن بر روی سلامتی و زیبایی
	عقاید شخصی برای اهمیت به بدن	احترام به بدن، تأثیر انگیزه و شخصیت، انجام آرایش در هر ساعت، پذیرش استانداردها بر اساس پایتخت، اهمیت ندادن به بدن به علت بی‌حوصلگی، گرفتن حس خوب از بدن، اهمیت به بدن تنها برای پروفایل لباس
هزینه‌های اقتصادی	تأثیر هزینه‌های اقتصادی بر اهمیت به بدن	اهمیت به بدن تنها در ذهن به دلایل مالی، عدم ادامه رژیم و ورزش به دلیل مالی، استفاده کمتر از لوازم آرایشی به علت گرانی، هزینه ماهیانه پایین برای لوازم آرایشی
	عدم تناسب ایده آل‌ها با موقعیت مالی	حرکت به سمت ایده‌آل در صورت داشتن مادیات، عدم تناسب بین موقعیت مالی و رسیدگی به بدن، تأثیر هزینه‌های اقتصادی بر محدودیت‌ها
تأثیر فضای دانشگاه و سنت	تأثیر زمان بر نگرش	تغییر پوشش و نگرش با گذشت زمان و عدم اهمیت به بدن در دوره کارشناسی
	تأثیر فضای دانشگاه و خوابگاه بر روی پوشش و نگرش	تأثیر دانشگاه و محیط زندگی بر نگرش و پوشش، تأثیر محیط خوابگاه و ورود به محیط باز بر پذیرش هنجارها، متفاوت بودن پوشش در شهرهای مختلف، تأثیر محیط بر فشار اجتماعی و اهمیت به بدن
	تأثیرپذیری از رشته و تحصیلات	عدم تأثیرپذیری از فشار جامعه به دلیل رشته تحصیلی و تحصیلات مخصوصاً جامعه‌شناسی
	تأثیر مسائل دینی مذهبی بر روی پوشش و نگرش	تأثیر مسائل دینی و مذهب بر محدودیت‌ها، نگرش به بدن و کاهش آزار و اذیت زنان
	تأثیر عرف بر روی پوشش و نگرش	تأثیر عرف و فشارهای اجتماعی بر پوشش، ظاهر زنان، جلب توجه و دور شدن یا تبعیت از هنجارهای منطقه‌ای
	تأثیر فرهنگ بر روی پوشش و نگرش	تأثیر فرهنگ و فشارهای فرهنگی بر تصمیمات جراحی و اصلاح صورت
	جذابیت زنان با آرایش برای مردان	تأثیر رسیدگی به ظاهر و آرایش بر جذب جنس مخالف
	نظر دهی مردان بر روی پوشش و ظاهر	نظردهی مردان کرد بر روی پوشش زنان و بر روی ظاهر ولی نه آرایش
	تأثیرپذیری از جنس مخالف	تأثیر نگرش و نظرات جنس مخالف بر پوشش و بدن، شامل قانع کردن والدین برای انتخاب پوشش
	افزایش شانس ازدواج	تأثیر رسیدگی به ظاهر و انجام عمل‌های زیبایی و آرایش بر شانس ازدواج
	جذابیت و مقبولیت افراد زیبا	مقبولیت و جذابیت بیشتر افراد زیبا
	جایگاه اجتماعی	تأثیر پوشش، آرایش و فرم بدن بر اعتماد به نفس، جایگاه اجتماعی، پرستیژ و درآمد، اختصاصی بودن پوشش بر حسب مکان و موقعیت

نگرش جنس مخالف و مقبولیت اجتماعی		
نگرش به عمل جراحی و پوشش	نگرش مثبت به عمل جراحی زیبایی	انجام عمل و آرایش برای افزایش اعتماد به نفس و زیبایی، انجام عمل زیبایی در حد متعادل و تا حد مؤثر، تأثیر اعتماد به نفس بر عدم نیاز به عمل، و قصد انجام عمل زیبایی
	نگرش منفی به عمل جراحی زیبایی	انجام عمل زیبایی و تزیینات برای بدریخت انگاری بدن، ایجاد شرایط غیرمتعارف، نکوهش یا جلب توجه، عدم اهمیت یا عدم انجام عمل جراحی به دلیل ترس
	لزوم اختیاری بودن پوشش	پوشش اختیاری، لزوم آزادانه بودن پوشش، احساس راحتی با پوشش کنونی، سختی پوشش‌های گرم در فصل گرم
	مؤثر بودن پوشش	تأثیر پوشش بر روی ظاهر و اندام زیبا
	تأثیر دیگران بر پوشش	تأثیرپذیری از پوشش دیگران، پذیرش یا عدم استقبال دیگران، تأثیر مثبت و منفی جمع دوستان، بی‌اهمیت بودن نظرات دیگران، تأثیر نگاه دیگران بر راحتی، رسیدگی به بدن و پوشش در خانه و جامعه
	نقش خانواده و دوستان	عدم دخالت خانواده در پوشش و تأثیر آن‌ها و ارتباط و دوستی با افراد با نگرش‌های مختلف برای پوشش

۵.۱. فضای مجازی

یکی از مقوله‌های شناسایی شده در این مطالعه، فضای مجازی بود و شرکت‌کنندگان تجربه‌های متنوعی از تعامل با این فضا و تأثیر آن بر نگرش خود نسبت به بدن بیان کردند. برخی شرکت‌کنندگان، مانند رحمانی ۲۴ ساله، تجربه کردند که:

«فضای مجازی و فناوری تأثیر زیادی بر نگرش دارند و بلاگرها نیز نقش مؤثری در شکل‌گیری ذهنیت‌ها ایفا می‌کنند و توجه مخاطبان را جلب می‌کنند».

این امر نشان‌دهنده‌ی توجه فرد به محتواهای دیجیتال و اثرگذاری آن بر درک زیبایی و ظاهر شخصی است. امیری ۲۵ ساله تجربه خود را این‌گونه بیان کرد:

«فناوری و فضای مجازی بر نگرش اثرگذار هستند. فضای مجازی می‌تواند باعث آشنایی با ابزارهایی شود که تأثیر مثبت بر من داشتند. این فضا به تدریج اثرگذار است و گاهی ممکن است اطلاعات نادرست ارائه دهد. تبلیغات در فضای مجازی و رفتار اطرافیان نیز موجب تغییر نگرش، ایجاد فشار اجتماعی و جلب توجه می‌شوند».

این مقوله بیانگر تجربه‌ای پیچیده از یادگیری و مقایسه فردی، همراه با آگاهی از اثرات مثبت و منفی محتوا است. همچنین آزادی ۳۸ ساله به تجربه خود در تعامل با این فضا اشاره داشت:

«فضای مجازی و فناوری بر نگرش اثرگذار هستند. این فضا پر از پیچ‌های آرایشی و زیبایی است و برای دهه جدید تأثیر بیشتری دارد... فضای مجازی باعث ایجاد نیاز در من به برخی لوازم آرایشی شده است و من برای بوتاکس نیز برنامه دارم»

این مقوله نشان‌دهنده‌ی شکل‌گیری انگیزه‌های شخصی و تصمیمات فردی در پی مشاهده محتوای مجازی است. در مقابل، برخی شرکت‌کنندگان مانند عزیزی تجربه کردند که تأثیر فضای مجازی بر خودشان کمتر بوده است: «فضای مجازی برای خودم کمتر اثر گذاشته است و کمتر به فضای مجازی می‌روم، ولی بر دیگران بسیار تأثیر داشته است». بیانگر تجربه متفاوت و فردی از تعامل با رسانه‌هاست. در مجموع، این تجربیات نشان می‌دهند که فضای مجازی برای هر فرد معنای متفاوتی دارد و نگرش به بدن از طریق تجربه زیسته خود فرد شکل می‌گیرد. مشاهده بلاگرها، پیج‌های آرایشی و افراد تأثیرگذار، نیازها و ترجیحات شخصی شرکت‌کنندگان را فعال می‌کند و باعث می‌شود آن‌ها با تجربه‌های مختلفی مانند تغییر آرایش، پوشش، ورزش و تغذیه مواجه شوند. این تجربه‌ها نه صرفاً اثرات اجتماعی، بلکه معنای شخصی و تغییر ادراک فردی درباره‌ی بدن و ظاهر را شامل می‌شوند و نشان می‌دهند که فضای مجازی به‌عنوان بخشی از زندگی روزمره، در تجربه زیسته دختران نسبت به بدن و نحوه‌ی نگرش آن‌ها نقش‌آفرینی می‌کند.

۵.۲. فشار اجتماعی

یکی دیگر از مقوله‌های شناسایی‌شده در این مطالعه، فشار اجتماعی بود که شرکت‌کنندگان تجربه کردند و آن را در نگرش و رفتار خود نسبت به پوشش و ظاهر گزارش دادند. جبارآبادی ۲۲ ساله تجربه خود را این‌گونه بیان کرد: «داشتن اندام زیبا و آراسته برای دختر مناسب است، چون جامعه به این سمت می‌رود»، که نشان‌دهنده‌ی تجربه فردی او از انتظارات اجتماعی و تأثیر آن بر ادراک زیبایی است. مددی ۲۲ ساله فشارهای اجتماعی را تجربه روانی توصیف کرد:

«فشارهای جامعه روی ذهنیت اثرگذار است و باعث ایجاد فشار روانی می‌شود»،

که بیانگر تجربه‌ای از درک و احساس تنش ناشی از هنجارهاست. ناصری ۲۴ ساله نیز تجربه خود را چنین توضیح داد:

«افراد باید لباسی بپوشند که مورد پذیرش جامعه باشد. پوشش برای دختران نوعی محدودیت در جامعه ما محسوب می‌شود. کنترل زنان ناشی از این محدودیت‌ها است و در صورتی که این محدودیت‌ها برداشته شود، الزام به رعایت آن‌ها کاهش می‌یابد»،

این مقوله منعکس‌کننده‌ی تجربه‌ای از محدودیت و الزامات اجتماعی و معنای آن برای اوست. این تجربه‌ها نشان می‌دهند که هر فرد با فشارهای اجتماعی مواجه متفاوتی دارد و این فشارها بر انتخاب پوشش و نگرش او نسبت به بدن تأثیر می‌گذارد. برخی شرکت‌کنندگان تأکید کردند که نیاز به هماهنگی با انتظارات جامعه باعث تغییر در رفتار و نگرش آن‌ها شده است، در حالی که تجربه برخی دیگر کمتر تحت تأثیر فشارها قرار گرفته است. همچنین، تعامل با فضای مجازی و مشاهده پوشش و ظاهر زنان دیگر در مقیاسی گسترده، تجربه‌های متفاوتی از هنجارها و انتظارات اجتماعی ایجاد کرده است و هر فرد به شکلی شخصی و زیسته به آن‌ها واکنش نشان داده است. این تجارب نشان

می‌دهد که فشار اجتماعی نه به صورت یک اثر کلی، بلکه به صورت تجربه‌های فردی و معنایی، در نگرش و رفتار دختران نسبت به بدن و پوشش خود نمود پیدا می‌کند.

۵.۳. تصور از بدن آرمانی

یکی از مقوله‌های شناسایی شده، تصور از بدن آرمانی بود که شرکت‌کنندگان آن را از جنبه‌های مختلفی تجربه و توصیف کردند. برخی افراد بدن آرمانی را با سلامت جسمانی مرتبط می‌دانستند؛ برای مثال عزیزی ۲۳ ساله بیان کرد: «زیاد به فرم بدن اهمیت نمی‌دادم و به مرور زمان که به یک سری بیماری‌ها به دلیل چاقی مبتلا شدم، تصمیم گرفتم به بدنم اهمیت بدهم. دانشگاه نیز اثر گذاشت»،

که نشان‌دهنده تجربه او از ارتباط بین سلامت جسم و توجه به بدن بود. برخی دیگر سلامت روان را معیار اصلی ایده‌آل بودن بدن می‌دانستند؛ صبری ۲۱ ساله گفت: «بدن یک جسم زیبا نیست و باید از لحاظ روانی نیز به آن اهمیت داده شود. روان مهم‌تر از جسم است»،

و ناصری ۲۴ ساله بیان کرد: «بدن ایده‌آل بیشتر از لحاظ سلامتی است و باید از لحاظ روحی و جسمی از آن مراقبت شود. باید تعادل بین روح و جسم حفظ شود، زیرا بدن یک موجود با ارزش است. من به تغذیه و ورزش اهمیت می‌دهم، اما مشکلات ممکن است تعادل روح و جسم را به هم بزنند و مانع رسیدگی به بدن شوند»

برخی شرکت‌کنندگان توجه همزمان به سلامت جسم و ظاهر را تجربه کردند؛ درویشی ۲۱ ساله توضیح داد: «مراقبت پوستی را تحت نظر پزشک انجام می‌دهم. غذای چرب باعث آسیب پوستی می‌شود و رژیم می‌گیرم. از نظر ورزشی، اگر دو کیلو اضافه وزن داشته باشم، با ورزش آن را از بین می‌برم و وزن باید در حد معینی بماند. کاهش وزن ابتدا برای سلامتی و سپس برای زیبایی است». جبارآبادی ۲۲ ساله نیز تجربه خود را چنین بیان کرد: «بدن ایده‌آل، بدنی است که در جهت سلامتی آن تلاش کنید؛ مثلاً قوز نداشته‌اش، کج‌راه نرفتن، خیلی چاق نبودن. از لحاظ ظاهری و معنوی به خود برسید. بستگی به دغدغه‌های فرد دارد».

درویشی ۲۱ ساله نیز اشاره کرد: «بدن باید ورزشکار و طبیعی باشد و برجستگی خاصی نداشته باشد. همچنین بدن نباید ماهیچه‌ای باشد».

علاوه بر سلامت جسم و روان، برخی افراد ایده‌آل‌های شخصی و ظاهری برای خود داشتند؛ کرمانی ۱۸ ساله گفت: «برای خودم آرایش می‌کنم؛ حتی در نیمه‌شب آرایش کردم و بعد آن را پاک کردم».

این یافته‌ها نشان می‌دهند که تصور از بدن آرمانی چندبعدی و فردی است و هر شرکت‌کننده بسته به تجربه زیسته و نگرش شخصی، جنبه‌های متفاوتی را در نظر می‌گیرد؛ از سلامت جسم و روان، ورزش، تغذیه، آرایش و مراقبت پوستی تا ویژگی‌های ظاهری مانند رنگ مو و وضعیت پوست. بنابراین اهمیت دادن به بدن تنها محدود به سلامت جسم نیست و همزمان با سلامت روان، خودآگاهی و ارزش‌گذاری شخصی نیز مرتبط است.

۵.۴. هزینه‌های اقتصادی

یکی دیگر از مقوله‌های شناسایی شده، تأثیر هزینه‌های اقتصادی بر نگرش و اهمیت دادن به بدن بود. شرکت‌کنندگان بیان کردند که محدودیت‌های مالی مانع دستیابی به ایده‌آل‌های مدنظر آن‌ها می‌شود و برخی از این ایده‌آل‌ها تنها جنبه

ذهنی دارند. عزیزی اشاره کرد: «از لحاظ ذهنی به بدن اهمیت می‌دهم، اما مثلاً رژیم و ورزش را برای مدت طولانی ادامه نمی‌دهم. آن‌ها را کوتاه‌مدت انجام دادم و نتیجه نگرفتم. شرایط محیطی و اقتصادی بر این مسئله تأثیر گذاشته است. برای مثال، آمدن به دانشگاه تأثیر داشت و نتوانستم ادامه دهم. شهریه باشگاه، هزینه لباس، رفت‌وآمد و رژیم غذایی و ... هزینه‌بر هستند».

نرگسی ۲۲ ساله نیز گفت: «تبلیغات محصولات زیبایی نیز بر نگرش من اثرگذار بوده است. این تبلیغات باعث شده است که به سراغ آن‌ها بروم و در صورتی که توان مالی داشته باشم، آن‌ها را انجام می‌دهم و تا حد توان خود دنبال می‌کنم».

این یافته‌ها نشان می‌دهند که دختران ایده‌آلهایی برای بدن خود دارند، اما محدودیت‌های مالی خانواده و نبود درآمد مستقل مانع رسیدگی به بدن به شکل دلخواه می‌شود. بیشتر دختران مورد مطالعه از خانواده‌هایی با درآمد ماهانه زیر ۱۰ میلیون تومان بودند و خود درآمد مستقلی برای هزینه‌های مرتبط با بدن نداشتند. مقایسه بین ایده‌آل‌های ذهنی و واقعیت اقتصادی منجر به سرخوردگی و مأیوس شدن برخی شرکت‌کنندگان می‌شود. بنابراین هزینه‌های اقتصادی و درآمد خانواده‌ها، از جمله عوامل مهم مؤثر بر نگرش به بدن، توجه به آرایش، ورزش، رژیم و سایر اقدامات مرتبط با رسیدگی به بدن محسوب می‌شوند و تجربه زیسته دختران در این زمینه را شکل می‌دهند.

۵.۵. فضای دانشگاه

فضای دانشگاه و محیط خوابگاه از جمله مقوله‌های شناسایی شده بودند که با سنت‌ها و ارزش‌های خانوادگی در ارتباط نزدیک قرار داشتند و می‌توانند به مرور زمان اثرات قابل توجهی بر نگرش و پوشش دختران داشته باشند. این یافته‌ها هم‌راستا با نتایج براتلو و خودی (۱۳۹۵) است که نشان داد عوامل فرهنگی و اجتماعی نقش مؤثری بر نگرش زنان نسبت به مدیریت بدن دارند. رحمانی، ۲۴ ساله، اشاره می‌کند: «محیط خوابگاه و دانشگاه زیاد اثرگذار است و افراد از خانواده بسته و محیط محدود وارد محیطی با پذیرش بیشتر می‌شوند و می‌توانند تأثیر زیادی بپذیرند. با نگاه به عکس‌های گذشته تاکنون متوجه تغییرات خواهید شد».

سعدی، ۲۱ ساله، بیان می‌کند: «فشار و هنجار اجتماعی زیاد اثرگذار است و از زمان ورود به دانشگاه اثرگذار بوده است. باید مطابق با جامعه باشید و اگر نباشید، سخت است و برای من مهم است».

مصاحبه‌ها نشان می‌دهند که بیشتر دختران مورد مطالعه، تأثیر محیط دانشگاه و خوابگاه بر نگرش و پوشش خود را تجربه کرده‌اند و با توجه به موقعیت، نوع پوشش خود را تغییر می‌دهند. امیری، ۲۵ ساله، می‌گوید: «پوشش همیشگی ندارم و ترجیح می‌دهم جالب باشد. سعی می‌کنم بیشتر به ست کردن لباس‌ها توجه کنم. این مسئله به جامعه و همچنین به سلیقه شخصی بستگی دارد».

صبری، ۲۱ ساله، اضافه می‌کند: «برای داشتن پوشش زیبا باید با توجه به موقعیت بپوشیم. در فضای دانشگاه یا محیط عروسی و ... متفاوت می‌پوشم. پوشش زننده و بی‌روح، هر دو مضر هستند».

فضای دانشگاه و شهر، در واقع بخشی از جامعه پیرامون هستند که می‌توانند آثار مثبت و یا هنجارهای تازه‌ای ایجاد کنند. حضور گروهی از دختران هم‌سن‌وسال در کنار هم باعث می‌شود تا نگرش‌ها و رفتارها به تدریج بر یکدیگر اثرگذار شود و برخی الگوها به مرور بخش طبیعی رفتار، پوشش و نگرش آن‌ها گردد. همچنین، الگوپذیری از فضای

مجازی در محیط دانشگاه و خوابگاه سرعت بیشتری می‌یابد و تغییرات قابل توجهی در نگرش ایجاد می‌کند. رشته تحصیلی و آموزش‌های دانشگاهی نیز می‌توانند اثر تعدیل‌کننده داشته باشند، اما در نهایت، دختران تحت تأثیر جامعه و محیط، رفتار و نگرش خود را متناسب با محیط تنظیم می‌کنند.

۵.۶. نگرش جنس مخالف و مقبولیت اجتماعی

نگرش جنس مخالف و مقبولیت اجتماعی از جمله مقوله‌هایی هستند که بر نگرش دختران به بدن اثرگذارند. زیرمؤلفه‌های این مقوله شامل جذابیت زنان آرایش کرده برای مردان، نظردهی مردان بر پوشش و ظاهر، تأثیرپذیری از جنس مخالف و افزایش شانس ازدواج است. آزادی، ۳۸ ساله، اشاره می‌کند:

«آرایش و ظاهر باعث جذب افراد جنس مخالف می‌شود. در افراد متأهل نیز تغییراتی ایجاد می‌کند که شوهرش جذب کسی نشود ولی ممکن است اثرگذار نباشد».

عزیزی می‌گوید: «عمل زیبایی و آرایش قبل از ازدواج تأثیر زیادی روی ازدواج دارد و افراد آن قدر به خود اهمیت می‌دهند تا مورد تأیید جنس مخالف قرار بگیرند».

امیری، ۲۵ ساله، بیان می‌کند: «نظر اطرافیان جنس مخالف بسیار اثرگذار است و دوست دارم جذاب به نظر بیایم. نظر پدر و همسر اثرگذار است، اما توصیه بود و اجباری نبود».

رضایی، ۲۱ ساله، اشاره می‌کند: «رفتار مطابق با نظر جنس مخالف در مناطق غرب بیشتر مشاهده می‌شود و قدرت و اختیار بر پوشش و بدن تحت تسلط مردان قرار دارد؛ آن‌ها به تیپ گیر می‌دهند و به چهره کمتر توجه می‌کنند». این مصاحبه‌ها نشان می‌دهند که جنس مخالف می‌تواند به ظاهر نظر دهد و عاملی جذب‌کننده باشد، که دختران به خاطر آن به ظاهر خود رسیدگی کرده و شانس ازدواج را افزایش می‌دهند. نتایج پژوهش‌های پیشین نیز تأیید می‌کنند که عوامل اجتماعی-فرهنگی، از جمله رسانه‌ها و گروه‌های اجتماعی، نقش مهمی در دستیابی به استانداردهای زیبایی ایده‌آل دارند. همچنین، بدن به عنوان سرمایه جنسی و اجتماعی اهمیت یافته و دختران با آرایش، جراحی، ورزش و استایل مناسب تلاش می‌کنند تا این سرمایه را افزایش دهند. نگاه مردان، موقعیت حاشیه‌ای زنان، سیاست‌های مردسالارانه و ساختارهای اجتماعی-فرهنگی، زمینه‌ای برای خودآگاهی و مقاومت زنان فراهم می‌کند تا نقش این ساختارها را با نمایشی بدنی به چالش بکشند.

امانی، ۱۹ ساله، می‌گوید: «ظاهر افراد بر پرستیژ اثر می‌گذارد و می‌تواند باعث افزایش دنبال‌کننده شود، اما نباید بر شخصیت و پوشش دیگران نظر داد».

نرگسی، ۲۲ ساله، اشاره می‌کند: «ظاهر افراد باید متناسب باشد، زیرا می‌تواند در پیدا کردن شغل و افزایش اعتمادبه‌نفس مؤثر باشد».

در مجموع، ظاهر و بدن برای دختران به عنوان عاملی در مقبولیت اجتماعی، جذب جنس مخالف، پیشرفت شغلی و افزایش اعتمادبه‌نفس عمل می‌کند و تبدیل به سرمایه‌ای می‌شود که از طریق روش‌های مختلف مانند آرایش، جراحی و ورزش مدیریت می‌شود.

۵.۷. نگرش به عمل جراحی و پوشش

نگرش دختران نسبت به عمل جراحی و پوشش شامل دیدگاه‌های مثبت و منفی است. دیدگاه‌های مثبت شامل انجام عمل جراحی برای رفع مشکلات جسمی، افزایش اعتماد به نفس و اصلاح نقص‌های فردی است؛ صبری، ۲۱ ساله، اشاره می‌کند:

«تزریق ژل و اعمال جراحی لزوماً نرمال نیستند، اما برای خودم لازم است چون از لحاظ تنفسی مشکل دارم». درویشی، ۲۱ ساله، بیان می‌کند: «فردی که نقصی در دماغ دارد، اعتماد به نفسش تحت تأثیر قرار می‌گیرد و عمل جراحی می‌تواند آن را تغییر دهد».

یاسری، ۲۳ ساله، اشاره دارد: «داشتن اندام زیبا، اگر اعتماد به نفس را افزایش دهد، مطلوب است اما انجام عمل‌های مکرر مناسب نیست».

در مقابل، دیدگاه‌های منفی شامل نگرانی از اثرات غیرمعارف، توصیه به تمرکز بر شخصیت و بدریخت‌انگاری بدن است؛ امیری، ۲۵ ساله، می‌گوید: «تزریق ژل، بوتاکس و جراحی زیبایی می‌تواند شرایط غیرمعارفی ایجاد کند و توصیه می‌کنم این کار انجام نشود».

عزیزی بیان می‌کند: «پیرسینگ و عمل جراحی برای من اهمیت ندارد و هر شخصی ممکن است با عمل حالش بهتر شود یا نشود».

نتایج نشان می‌دهد که دختران نگرش‌های متفاوتی به عمل جراحی دارند که تابع عوامل فردی، اجتماعی و محیطی است. بیشتر دختران عمل جراحی را برای رفع مشکلات جسمی و در حد متعادل قابل قبول می‌دانند، برخی بدریخت‌انگاری را عامل عمل می‌دانند و قضاوت درباره نگرش آنان در محیط دانشگاهی تا حدی سوگیرانه است. همچنین، نگرش به پوشش نیز تحت تأثیر خانواده، جامعه، دوستان و محیط دانشگاه قرار دارد. عزیزی می‌گوید:

«نقاب زیبایی در جامعه و عدم آن در منزل تحت تأثیر عوامل مختلف و انگیزه شخصی است. بازخوردهای فامیل برایم اهمیت نداشت».

صبری، ۲۱ ساله، می‌گوید: «نظر پدر، همسر و جنس مخالف برایم مهم نیست و هنر نیست که همه را راضی نگه داریم».

رضایی، ۲۱ ساله، بیان می‌کند: «نظرات هم‌اتاقی‌ها اثرگذار بود و با خانواده درباره رفتار دخترانه اختلاف داشتم». این یافته‌ها نشان می‌دهند که نگرش به عمل جراحی و پوشش بازتابی از تجربه زیسته فردی دختران است و تعامل پیچیده‌ای میان عوامل شخصی، اجتماعی و فرهنگی وجود دارد که باید مورد توجه قرار گیرد.

۶. نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که نگرش دختران دانشجوی دانشگاه رازی نسبت به بدن خود پدیده‌ای چندبعدی و تحت تأثیر عوامل فردی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و محیطی است. فضای مجازی و فناوری‌های ارتباطی با معرفی الگوها، تبلیغات و جذابیت‌های بصری، نقش مهمی در شکل‌گیری تصورات ذهنی درباره بدن و زیبایی دارند و می‌توانند تجربه زیسته دختران را به سمت تغییر نگرش و رفتار سوق دهند. در کنار این فشارها و هنجارهای اجتماعی، نگرش جنس مخالف، مقبولیت اجتماعی و محیط دانشگاهی-خوابگاهی، به‌ویژه در تعامل با فرهنگ خانوادگی و منطقه‌ای،

در تعیین رفتارها و انتخاب‌های پوششی و زیبایی افراد مؤثرند. مصاحبه‌ها نشان می‌دهند که تصور بدن ایده‌آل تنها محدود به ظاهر نیست و سلامت جسمی و روانی، ورزش، رژیم غذایی و تعادل روحی، بخش جدایی‌ناپذیر این نگرش را تشکیل می‌دهند. همچنین هزینه‌های اقتصادی و محدودیت‌های مالی به‌عنوان عامل تعیین‌کننده، امکان تحقق ایده‌آل‌ها را محدود می‌کنند و در برخی موارد موجب سرخوردگی می‌شوند.

نگرش به عمل جراحی و آرایش نیز طیفی از دیدگاه‌ها را دربر می‌گیرد؛ برخی آن را وسیله‌ای برای افزایش اعتماد به نفس یا اصلاح نقص‌های جسمی می‌دانند و برخی دیگر تحت تأثیر فشار اجتماعی یا نگرش انتقادی به آن، از آن اجتناب می‌کنند.

به طور کلی، تجربه زیسته دختران نشان می‌دهد که نگرش به بدن حاصل تعامل پیچیده میان خودآگاهی فردی، جامعه، فرهنگ، رسانه‌ها و منابع اقتصادی است و این نگرش در حال تغییر و تطابق با محیط‌های مختلف اجتماعی و فرهنگی است. بنابراین، بررسی نگرش به بدن به‌ویژه در نسل جوان، نیازمند نگاه چندبعدی و فهم عمیق تجربه زیسته افراد است و هرگونه سیاستگذاری، آموزش یا مداخله در این حوزه باید با درک واقعیت‌های اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی همراه باشد.

۷. مشارکت نویسندگان

مشارکت نویسندگان به طور مساوی بوده است.

۸. منابع مالی

این مقاله حاصل پژوهش مستقل نویسندگان است و برای نوشتن آن، از هیچ سازمانی حمایت مالی دریافت نشده است.

۹. تعارض منافع

بنا به اظهار نویسندگان، در این مقاله هیچگونه تعارض منافی وجود ندارد.

۱۰. سپاسگزاری

References

- Adibi Sedeh, M. (2011). Tabyin-e Jame'e Shenakhti-e Modiriyat-e Badan dar Miyan-e Zanan [Sociological Explanation of Body Management among Women]. *Motale'at-e Ejtemai-e Ravanshenakhti-e Zanan*, (29), 59-84. <https://doi.org/10.22051/JWSPS.2011.1404> (In Persian)
- Amirpouresaeid, M. A., Seifi, B., & Rezaei, A. (2021). Sabk-e Zendegi va Modiriyat-e Badan: Motale'e-i Jame'e Shenakhti (Motale'e-ye Moredi: Zanan-e Shahr-e Rafsanjan) [Lifestyle and Body Management: A Sociological Study (Case Study: Women of Rafsanjan City)]. *Motale'at-e Jame'e Shenasi*, 14(53), 47-70. <https://doi.org/10.30495/JSS.2021.1933118> (In Persian)
- Arab Narmi, B., & Ramazanzadeh, H. (2019). Ertebat-e Negarani az Tasvir-e Badani ba Edrak az Badan va Ghasd-e Tamrin-e Zanan dar Marahel-e Taghir-e Raftar-e Tamrini [The

- Relationship between Body Image Concern and Body Perception and Women's Exercise Intention in Exercise Behavior Change Stages]. *Motale'at-e Ravanshenasi-ye Varzeshi*, 8(28), 113-132. <https://doi.org/10.22089/spsyj.2019.6575.1695> (In Persian)
- Baratalou, F., & Khodi, M. (2016). Ta'sir-e Avamel-e Farhangi va Ejtemai bar Negaresh-e Zanan nesbat be Badan dar Shahr-e Tehran [The Influence of Cultural and Social Factors on Women's Attitude toward Body in Tehran]. *Jame'e Pajouhi-ye Farhangi*, 7, 21-42. <https://www.sid.ir/paper/241265/fa> (In Persian)
- Cockerham, P. (2001). This Aging Society. *Prentice-Hall Publishing*. <https://www.amazon.com.be/-/en/William-C-Cockerham/dp/0139191194>.
- Featherstone, M. (2010). Body, Image & Affect in Consumer Culture. *Journal of Body & Society*, 16 (1), 193-221. <https://doi.org/10.1177/1357034X09354357>.
- Ghaderzadeh, O., Khaleghpanah, K., & Khazaei, S. (2012). Tahlil-e Tajrobe-ha-ye Zanane az Jarahi-e Zibai (Motale'e-ye Kifi-ye Dalayel va Payamadha-ye Jarahi-e Zibai) [Analysis of Women's Experiences of Cosmetic Surgery (Qualitative Study of Reasons and Consequences of Cosmetic Surgery)]. *Zan dar Tovse'e va Siyasat*, 12(1), 1-20. <https://doi.org/10.22059/jwdp.2014.51343> (In Persian)
- Ghasemi, M., & Abbaszadeh, M. (2020). Vakavi-ye Padidarshenakhtane-ye Tajrobe-ye Laghari dar Miyan-e Zanan-e Shahrestan-e Naqadeh [Phenomenological Analysis of Weight Loss Experience among Women of Naqadeh County]. *Pazhouhesh-ha-ye Rahbordi-ye Masael-e Ejtemai*, 9(3), 103-128. <https://doi.org/10.22108/srspi.2020.122370.1524> (In Persian)
- Giddens, A. (2006). *Jame'e Shenasi* [Sociology] (4th ed.) (H. Chavoshian, Trans.). Tehran: Ney. (In Persian)
- Gillen, M. M., & Markey, C. H. (2021). Body image, weight management behavior, and women's interest in cosmetic surgery. *Psychology, Health & Medicine*, 26(5), 621-630. <https://doi.org/10.1080/13548506.2020.1776890>.
- Keyvan Ara, M., Haghghatian, M., & Kaveh Zadeh, A. (2013). Avamel-e Ejtemai-e Motsar dar Sheklgiri-ye Tasvir-e Badan (Motale'e-ye Moredi-ye Zanan-e Shahr-e Esfahan) [Social Factors Affecting Body Image Formation (Case Study of Women in Isfahan)]. *Jame'e Shenasi-ye Karbordi*, 48, 53-66. https://jas.ui.ac.ir/article_18280.html (In Persian)
- Khabbaz Sabet, S., Keykhosravani, M., Pouladi Rishahri, A., & Bahrani, M. R. (2022). Rabete beyn-e Garayesh-e Jarahi-e Zibai ba Negaresh-e Mod va Tasvir-e Badani-e Manfi-ye Zanan-e Motagazi-e Jarahi-e Zibai ba Takye bar No'e Jarahi: Naghsh-e Miyanjegari-ye Tanzim-e Shenakhti-e Heyajan [The Relationship between Tendency to Cosmetic Surgery and Attitude to Fashion and Negative Body Image of Women Applying for Cosmetic Surgery Based on Surgery Type: The Mediating Role of Cognitive Emotion Regulation]. *Pazhouhesh-ha-ye Ravanshenasi-ye Ejtemai*, 12(46), 37-60. <https://doi.org/10.22034/spr.2022.330883.1725> (In Persian)
- Kiadarbandsari, A. (2016). *Modiriyat-e Badan: ba Ta'kid bar Negaresh-e Eslami* [Body Management: With Emphasis on Islamic Attitude]. Entesharat-e Teymas. (In Persian)
- Lin, K. L., & Raval, V. V. (2020). Understanding body image and appearance management behaviors among adult women in South Korea within a sociocultural context: A review. *International Perspectives in Psychology*, 9(2), 96-122. <https://doi.org/10.1037/ipp0000124>.
- Madani Ghahfarrokhi, S., & Safari, K. (2020). Badan-e Zisteh: Kashakesh-e Jame'e va Badan (Vakavi-ye Padidarshenakhti-ye Rivayat-e Zanan az Badan) [Lived Body: The Struggle between Society and Body (Phenomenological Analysis of Women's Narratives of Body)]. *Motale'at-e Jame'e Shenakhti*, 27(1), 289-313. <https://doi.org/10.22059/jsr.2020.78518> (In Persian)

- Mofakheri, A., Ashrafi Fard, S., & Khorrami, M. (2021). Model-e Sakhtari-ye Rabete beyn-e Negerani az Tasvir-e Badan va Bavaha-ye Vessasi ba Modiriyat-e Badan dar Afrad-e Motagazi-e Jarahi-e Zibai [Structural Model of the Relationship between Body Image Concern and Obsessive Beliefs with Body Management in Cosmetic Surgery Candidates]. *Ravanshenasi-ye Salamat*, 10(38), 121-140. <https://doi.org/10.30473/hpj.2021.55499.4964> (In Persian)
- Mokhtari, M., & Enayat, H. (2011). Naghsh-e Negaresh-ha-ye Jensiati dar Peydayesh-e Tasavvor-e Badani-ye Zanan (Motale'e-ye Moredi: Zanan-e Tahte Amal-e Jarahi-e Zibai dar Shahr-e Shiraz) [The Role of Gender Attitudes in Emergence of Women's Body Image (Case Study: Women Undergoing Cosmetic Surgery in Shiraz)]. *Zan dar Tovse'e va Siyasat*, 9(3), 67-87. https://jwdp.ut.ac.ir/article_23650.html (In Persian)
- Rashvand Sorkhkoule, M., & Mirhosseini, Z. (2022). Barrasi-ye Negaresh-ha-ye Barabari-ye Jensiati-khahane-ye Dokhtaran-e Daneshju va Avamel-e Morteabet ba An [Investigating Gender Egalitarian Attitudes of Female Students and Related Factors]. *Jame'e Shenasi-ye Karbordi*, 33(4), 49-72. <https://doi.org/10.22108/jas.2022.132687.2267> (In Persian)
- Razaghi, N., & Tavassoli, A. D. (2023). Barrasi-ye Rabete-ye Hasyasiyat-e Tard-e Mobtani bar Zaher dar Ravabet-e Romantik-e Zojayn [Investigating the Relationship of Appearance-Based Rejection Sensitivity in Couples' Romantic Relationships]. Paper presented at the *Hashtomin Konferans-e Melli-e Pazhouhesh-ha-ye Noein dar Hove-ye Olum-e Ensani va Motale'at-e Ejtemai-e Iran*, Tehran. <https://civilica.com/doc/1747784> (In Persian)
- Ritzer, G. (2011). *Nazariye-ha-ye Jame'e Shenasi dar Doran-e Mo'aser* [Sociological Theories in the Contemporary Era] (M. Salasi, Trans.). Entesharat-e Elmi, Tehran. (In Persian)
- Saeed, A., Bahiraei, M., & Mousavi Viayeh, F. (2022). Barrasi-ye Avamel-e Ejtemai va Farhangi-e Motsar bar Sabk-e Zendegi-ye Zanan-e Tehrani dar Hove-ye Modiriyat-e Badan [Investigating Social and Cultural Factors Affecting the Lifestyle of Tehrani Women in the Field of Body Management]. *Motale'at-e Farhangi va Ertebatat*, 18(68), 173-197. <https://doi.org/10.22034/jcsc.2021.525966.2368> (In Persian)
- Shoraka, H., Amirkafi, A., & Garrusi, B. (2019). Review of body image and some of contributing factors in Iranian population. *International journal of preventive medicine*, 10, 23-36. https://doi.org/10.4103/ijpvm.IJPVM_464_18.
- Slater A., & Tiggemann, M. J. (2011). The Contribution of Physical Activity Use During Childhood and Adolescence to Adult Women's Body Image. *Journal of Health Psychology*, 11(4), 553-565. <https://doi.org/10.1177/1359105306065016>.
- Stevens, J., Kumanyika, S. K., & Keil, J. E. (1994). Attitudes toward body size and dieting: differences between elderly black and white women. *American journal of public health*, 84(8), 1322-1325. <https://doi.org/10.2105/AJPH.84.8.1322>.